PARCURSUL EUROPEAN AL REPUBLICII MOLDOVA: ASPECTE SOCIOECONOMICE ȘI JURIDICE¹

EUROPEAN COURSE OF REPUBLIC OF MOLDOVA: SOCIOECONOMICAL AND JURIDICAL ASPECTS

DOI: <https://doi.org/10.53783/18572294.21.186.09>

CZU: 327(478):061.1UE

Valeriu MÎNDRU, *doctor în sociologie,*
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
vmindru@yahoo.com

Rezumat

În articol sunt analizate diverse aspecte ale vieții social-economice și juridice din Republica Moldova în contextual integrării europene. O deosebită atenție autorul acordă funcționalității instituțiilor statului și nivelul de încredere, de percepție a populației asupra calității actului de justiție, a calității actului de guvernare per ansamblu. Analiza efectuată relevă probleme majore care necesită a fi soluționate din perspectiva apropierei țării noastre de spațiul comunitar, de aderare la Uniunea Europeană. Utilizarea amplă a rezultatelor diferitor investigații sociologice permit autorului de a face o analiză comparată și în dinamică a situației din domeniul justiției, alte domenii de activitate.

Cuvinte-cheie: *Uniunea Europeană, Acord de Asociere, vector european, integrare europeană, spațiu comunitar, stat de drept, calitatea actului de justiție.*

Summary

The article analyzes various aspects of socioeconomic and juridical life of the Republic of Moldova in the context of European integration. The author pays special attention to the functionality of state institutions and the level of trust, perception of the population regarding the quality of the act of justice, the quality of the act of government as a whole. The analysis reveals major problems that need to be solved from the perspective of bringing our country closer to the community space, to join the European Union. The extensive use of the results of different sociological investigations allows the author to make a comparative and dynamic analysis of the situation in the field of justice and other fields of activity.

Keywords: *European Union, Association Agreement, european vector, european integration, community space, rule of law, quality of justice.*

Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova “Moldova 2020” a calificat reforma justiției drept prioritate strategică. Strategia, aprobată prin lege în anul 2012, prevedea o reformă amplă a sectorului justiției (SRSJ) pentru anii 2011-2016 și extinsă până în anul 2017. În așa fel, Strategia și-a propus modernizarea și actualizarea a șapte piloni: sistemul justiției; justiția penală; accesul la justiție și

¹ Articolul a fost elaborat în cadrul programului de stat (2020-2023) .80009.1606.05 Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană finanțat prin intermediul ANCD

executarea hotărârilor judecătorești; integritatea actorilor din sectorul justiției; rolul justiției în dezvoltarea economică; respectarea drepturilor omului în sectorul justiției; și un sector al justiției bine coordonat, bine gestionat și responsabil [1].

În vederea realizării priorităților în cauză, din bugetul de stat, precum și din sprijinul financiar substanțial acordat de Uniunea Europeană, pentru justiție au fost alocate tot mai multe resurse, în speranța că investițiile făcute vor îmbunătăți substanțial situația din domeniu și vor asigura o calitate corespunzătoare a actului justiției, care să fie raportat la standardele europene. O analiză detaliată a cheltuielilor publice în sectorul justiției prezentată într-un raport elaborat de o echipă a Băncii Mondiale, intitulat „Republica Moldova. Îmbunătățirea accesului la justiție: De la resurse spre rezultate”, denotă că începând cu 2009 guvernele proeuropene au beneficiat de sprijin considerabil pentru reforme instituționale din partea Uniunii Europene [2]. Noua coaliție de atunci a promis în schimb să lupte cu corupția, să reformeze sectorul justiției și sistemul judecătoresc, să consolideze statul de drept.

Potrivit estimărilor Centrului de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), în anul 2016 Republica Moldova era printre primele 10 țări din Europa cu cea mai mare pondere alocată justiției din bugetul de stat care depășea cu mult media Consiliului Europei (CoE). Tendința de majorare a resurselor alocate pentru justiție a fost una constantă, astfel încât bugetul alocat justiției în perioada 2004 – 2018 a crescut de peste 8 ori [3]. Cheltuielile considerabile pentru justiție erau cauzate în mare parte de majorările substanțiale ale salariilor judecătorilor și procurorilor. În 2018, salariul judecătorilor și procurorilor începători din Republica Moldova, raportat la salariul mediu pe economie, era de circa 2,7 și respectiv 2,8 ori mai mare decât salariul mediu pe economie și era peste media Consiliului Europei, care era de 2,5 și respectiv 1,9 ori mai mare.

Spre regret însă, așteptările societății, dar și a partenerilor de dezvoltare s-au dovedit a fi prea „ambicioase”. Or, resursele alocate nu au avut o corelare directă cu calitatea actului de justiție, nivelul de percepție a populației privind calitatea justiției și, respectiv, creșterea pe măsură a nivelului de încredere a populației în actul de justiție, chiar dacă, în opinia autorilor unui raport elaborat de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene în cooperare cu autoritățile naționale privind realizarea Planului Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în anii 2017-2019, reforma în sectorul justiției a constituit una din prioritățile constante ale autorităților moldovenești, acestui obiectiv fiindu-i acordată tot mai multă atenție la nivelul conducerii țării, autorităților competente, societății civile și partenerilor de dezvoltare. Prin eforturile întreprinse s-a urmărit consolidarea independenței justiției, combaterea corupției în sistemul judecătoresc, îmbunătățirea calității actului de justiție și, în cele din urmă, restabilirea încrederii publice față de sistemul justiției. În așa fel, constată raportorii, la capitolul „justiție, libertate și securitate” din cele 172 de acțiuni incluse în Plan 137 sau 78,49% au fost realizate [4].

De menționat însă, că, aprecierile autorităților oficiale, îndeosebi ale Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, lasă loc de interpretări. Astfel, dacă facem referință la un alt raport, intitulat „Raport de evaluare intermediară”, elaborat în luna septembrie 2017 în baza unor indicatori concreți, autorii constată că implementarea obiectivelor specifice prevăzute în prioritatea „Justiție responsabilă și incoruptibilă” nu a fost asigurată la unii indicatori foarte importanți. Din cei 7 indicatori de monitorizare a progresului realizării obiectivelor specifice, menționează raportorii, doar indicatorul ce vizează transparența instanțelor judecătorești a fost îndeplinit, în timp ce alți 4 indicatori au înregistrat chiar o înrăutățire a situației în comparație cu anul 2010. Alți doi indicatori ce vizează numărul de victime ale corupției și ponderea litigiilor soluționate pe cale alternativă nu a fost posibil de evaluat din lipsă de date statistice care ar permite măsurarea progresului [5].

În așa fel, autorii raportului concluzionează în baza analizei indicatorilor de progres, că Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” a avut un impact nesemnificativ asupra reformei justiției, în condițiile în care Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016 era deja adoptată și era în proces de implementare la momentul elaborării și adoptării SND „Moldova 2020”. Cu atât mai mult, pentru realizarea obiectivelor de reformare a sectorului justiției, în programele bugetare au fost planificate resurse financiare, care s-au bazat preponderent pe suportul Uniunii Europene, ce urma să fie acordat din cadrul Programului de suport bugetar pentru reforma sectorului justiției, în valoare de 60 milioane de euro, se menționează în raport. Din cauza crizei politice din anul 2015 și a fraudelor bancare, cheltuielile planificate în bugetul de stat pentru reformarea și dezvoltarea sectorului justiției a fost imposibil de acoperit, iar Uniunea Europeană, ca urmare a celor întâmplate, și-a suspendat ajutorul financiar promis. În consecință, prioritatea „Justiție: responsabilă și incoruptibilă” a rămas în mare parte pe hârtie, iar programul de implementare – nerealizat, concluzionează autorii aceluiași raport.

Cu aceste constatări ale autorilor raportului de evaluare intermediară, o mare parte dintre actorii sistemului de justiție nu prea sunt de acord sau deloc nu sunt de acord, considerând că reformarea justiției, începută în anul 2011, a avut un impact pozitiv pentru sistemul judecătoresc. Opiniile în cauză au fost exprimate în cadrul unui sondaj sociologic intitulat „Percepția judecătorilor, procurorilor și avocaților privind reforma în justiție și combaterea corupției”, realizat în perioada octombrie–decembrie 2020 la solicitarea Centrului de Resurse Juridice din Moldova [6]. Astfel, la întrebarea: *În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că reformarea sistemului judecătoresc începută în anul 2011 a avut un impact pozitiv pentru sistemul judecătoresc?*, cei mai mulți judecători – 67% sau peste 2/3 dintre ei, și mai mult de jumătate dintre procurori – 54%, consideră că reforma demarată acum 10 ani a avut un impact pozitiv asupra sistemului justiției, iar resursele alocate au meritat (vezi Tabelul 1).

Tabelul 1. Percepția judecătorilor, procurorilor și avocaților privind impactul reformei sistemului judecătoresc începută în anul 2011

	Întru totul de acord	Mai curând sunt de acord	Mai curând nu sunt de acord	Deloc nu sunt de acord	NȘ/NR
Judecătorii	20%	47%	27%	4%	2%
Procurorii	10%	44%	31%	13%	2%
Avocații	4%	42%	34%	20%	1%

Sursa: Centrul de Resurse Jiridice din Moldova, sondaj, decembrie 2020

Mai puțin de acord cu această opinie sunt avocații (54%), care consideră că reformarea sistemului judecătoresc are încă multe lacune, iar impactul nu este tocmai cel așteptat.

Multiple probleme în sectorul justiției au fost puse în evidență și în cadrul Forumului „Reformarea justiției și combaterea corupției” [7], organizat în perioada 24-25 septembrie 2020 care se rezumă la câțiva indicatori importanți, și anume:

- Nivelul redus de încredere a cetățenilor în justiție;
- Lipsa independenței judecătorilor și procurorilor;
- Lipsa de transparență și integritate în cadrul sistemului judiciar;
- Lipsa unei voințe politice reale pentru realizarea reformei în justiție;
- Lipsa unei viziuni pe termen lung privind reformarea justiției.

În ceea ce privește nivelul redus de încredere a cetățenilor în justiție îl denotă an de an și datele Barometrului de Opinie Publică, în cadrul căruia subiecții chestionați își exprimă opiniile și atitudinile față de procesele social-economice și juridice din societate. De exemplu, studiul sociologic efectuat în luna februarie a anului curent arată că doar 18% din populație are o oarecare încredere în justiție și numai 1% are foarte multă încredere, în timp ce 75% din populație nu prea are încredere (32%) sau chiar deloc nu are încredere în justiția din Republica Moldova - 43% (vezi Tabelul 2).

Tabelul 2. Nivelul de încredere al populației în principalele instituții ale statului

	Nu am deloc încredere	Nu prea am încredere	Oarecare încredere	Foarte multă încredere
Justiție	43%	32%	18%	1%
Guvern	44%	31%	18%	1%
Parlament	50%	33%	14%	1%

Sursa: Barometrul de Opinie Publică, februarie 2021.

După cum denotă datele studiului, nivelul de încredere a populației în justiție corelează strâns cu activitatea principalelor instituții ale statului - Guvern și Parlament. În opinia cetățenilor, activitatea acestor instituții este puțin satisfăcătoare, deoarece guvernarea face prea puțin pentru dezvoltarea socială și economică a țării, pentru crearea locurilor noi de muncă și creșterea salariilor, pensiilor, combaterea corupției, care implicit ar contribui la îmbunătățirea nivelului de trai și calității vieții oamenilor (vezi Tabelul 3). Astfel, la întrebarea: *Cât de mulțumit sunteți de ceea ce face conducerea*

țării în următoarele domenii...?, cei mai mulți dintre cetățenii chestionați – mai mult de 80%, au afirmat că nu prea sunt mulțumiți sau deloc mulțumiți de ceea ce fac autoritățile centrale pentru asigurarea unui trai decent. Din aceste considerente, 50% sau o jumătate dintre respondenți au indicat că, în prezent, cel mai mult sunt îngrijorați de viitorul copiilor, 40% - de sărăcie, nivelul scăzut de trai, iar fiecare al treilea – de șomaj și corupție.

Tabelul 3. Gradul de mulțumire a populației de ceea ce face conducerea țării în următoarele domenii ...

Domeniile	Deloc mulțumit	Nu prea mulțumit	Destul de mulțumit	Foarte mulțumit
Nivelul de trai	46%	34%	17%	2%
Locurile de muncă	52%	30%	12%	2%
Combaterea corupției	60%	21%	8%	2%
Salariile	59%	28%	7%	1%
Pensiile	63%	22%	7%	1%

Diferențele până la 100% reprezintă răspunsurile NȘ/NR

Sursa: Barometrul de Opinie Publică, octombrie 2020.

Cercetările sociologie mai arată că populația, în mare parte, este nemulțumită și de protecția pe care le-o asigură instituțiile statului. Potrivit datelor Barometrului de Opinie Publică realizat în anul 2019, se relevă că, în mare parte, cetățenii nu sunt siguri că în cazul în care ar ajunge să-și facă dreptate în instanțele de judecată, acestea ar lua niște decizii corecte. Astfel, la întrebarea: *Cât de sigur sunteți de faptul că dacă Dvs. sau cineva din rudele Dvs. ar ajunge în judecată, judecătorii ar adopta o hotărâre corectă în cauza dumneavoastră?*, circa 60 la sută dintre cetățeni mai degrabă nu sunt siguri (31%) ori chiar deloc nu sunt siguri (28%) că instanța ar fi corectă în raport cu persoana. Absolut siguri sunt doar 7% dintre respondenți, iar circa 19% ar fi mai degrabă siguri decât nu. Această percepție, de fapt, determină și nivelul redus de încredere a populației în justiție, care în ultimii zece ani acest indicator s-a diminuat semnificativ. În mica și foarte mica măsură cetățenii se consideră protejați nu numai de judecătorie (65%), dar și de procuratură (63%), poliție și Serviciul de Informații și Securitate (59%). Astfel, la întrebarea: *În ce măsură Vă simțiți protejat(ă) de următoarele instituții ale statului*, răspunsurile respondenților au fost următoarele (vezi Tabelul 4):

Tabelul 4. Măsura în care cetățenii se simt protejați de următoarele instituții ale statului:

	În foarte mare măsură	În mare măsură	În mică măsură	În foarte mică măsură/ Deloc	NȘ/NR
Judecătorie	2%	19%	38%	27%	14%
Procuratură	2%	20%	36%	27%	15%
Poliție	2%	33%	38%	21%	7%
Serviciul de Informații și Securitate	2%	23%	35%	24%	6%

Sursa: Barometrul de Opinie Publică, februarie 2021.

În așa fel, sondajele de opinie publică din ultimii zece ani privind nivelul de încredere al populației în principalele instituții ale statului sunt destul de reduse, ceea ce rezultă că și așteptările cetățenilor de la aceste instituții sunt minime.

Concludente în acest context sunt afirmațiile lui Pippa Norris, potrivit căruia în multe țări, în cursul ultimilor ani, susținerea politică pentru instituțiile guvernamentale s-a erodat în mod consistent. Există o tensiune în creștere între idealuri și realitate. Aceasta a condus la producerea unor *cetățeni mai critici* sau a unor *democrați decepționați*. Erodarea susținerii pentru instituțiile guvernării reprezentative e îngrijorătoare, deoarece ea poate să *submineze credința în valorile democratice* [8].

Apresiasi starea reală de lucruri în diverse domenii ale vieții, mai mult de jumătate (56%) din populație, consideră că în general lucrurile în țara noastră merg mai mult într-o direcție greșită (vezi Tabelul 5).

Tabelul 5. Dinamica răspunsurilor la întrebarea: „Credeți că în țara noastră lucrurile merg într-o direcție bună sau merg într-o direcție greșită”?

Opțiunea	Nov. 2011	Nov. 2013	Nov. 2015	Nov. 2017	Ian. 2019	Febr. 2021	2021/2011
Direcția este bună	11%	24%	8%	14%	15%	25%	+ 14%
Direcția este greșită	84%	69%	88%	77%	74%	56%	- 28%
NS/NR	5%	7%	4%	9%	10%	19%	+14%

Sursa: Barometrul de Opinie Publică (perioada 2011-2021).

Totodată, cercetările sociologice relevă și o tendință de îmbunătățire a percepției populației privind direcția de dezvoltare a țării după 2015. Astfel, potrivit Barometrului de Opinie Publică, 25 la sută dintre respondenți sunt de părere că lucrurile în țara noastră se îndreaptă într-o direcție bună. (Pentru comparație: în țările membre ale Uniunii Europene ponderea cetățenilor care consideră că lucrurile merg în direcția cea bună este de circa 1/3 sau 31 %. Ponderea europenilor care gândesc că lucrurile merg în direcția greșită în UE a scăzut de la 54% la 50% față de anul 2017).

Așadar, sunt necesare reforme cardinale care să susțină cetățenii, să le asigure o protecție socială, economică și juridică garantată. Un studiu realizat de Centrul de Resurse Juridice din Republica Moldova arată că justiția din Republica Moldova este slabă. Deși au salarii mai mari decât cei din Ucraina, Armenia sau Georgia, judecătorii și procurorii de la noi nu-și fac bine treaba, dosarele lor fiind criticate de către CEDO [9].

Din aceste considerente se impune o abordare mult mai complexă, multidimensională a situației în domeniu, căci după cum ne convinge realitatea, doar majorarea salariilor judecătorilor și procurorilor nu este suficientă pentru a realiza obiective concrete și de durată, iar în cele din urmă să avem și o justiție de calitate. Or, după cum arată analiza efectuată, în pofida creșterii vertiginoase a salariilor judecătorilor și procurorilor, creștea în mod considerabil și numărul de cereri și condamnări la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CtEDO), astfel

încât, în anul 2019, Republica Moldova s-a plasat pe locul cinci din cele 47 de țări membre ale Consiliului Europei. De asemenea, în anul de referință, moldovenii s-au adresat la CtEDO de 3,4 ori mai des decât media europeană. La 31 decembrie 2019 erau în așteptare să fie examinate încă 1056 de cereri ale cetățenilor moldoveni. Acest număr depășește numărul total de cereri în baza cărora Republica Moldova a fost condamnată în cei 22 de ani de când persoanele se pot adresa la CtEDO împotriva Moldovei. Această constatare a experților Centrului de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), în urma analizei Raportului de activitate al CtEDO pentru anul precedent, denotă că alocările substanțiale pentru justiție au depășit cu mult rezultatele muncii depuse de procurori și judecători. Mai mult, corupția în diverse domenii de activitate nu numai că nu s-a diminuat, ci dimpotrivă, a luat și mai mult amploare, afectând vădit capacitatea de funcționalitate a instituțiilor statului, nivelul de trai și calitatea vieții cetățenilor. Astfel, în 2019, Republica Moldova a înregistrat un scor al Indicelui Percepției Corupției (IPC) de 32 puncte, plasându-se pe locul 120 din 180 țări (în 2018, Republica Moldova avea un scor de 33 puncte și s-a plasat pe locul 117 din 180 țări). Pentru comparație, în 2019 Georgia se afla pe locul 44, România – 70, Armenia – 77, Ucraina – 126, Rusia – 137, Uzbekistan – 153, Turkmenistan – 165. [9]. În context, menționăm că Indicele este calculat la o scară de la 0 până la 100, unde „0” semnifică corupție totală, iar „100” – lipsă totală de corupție. Peste 2/3 din țările incluse în clasamentul IPC 2019 au un scor sub 50 puncte, scorul mediu fiind de doar 43 puncte. În fruntea clasamentului IPC 2019 sunt Danemarca și Noua Zeelandă (ambele cu un scor de 87 puncte) și Finlanda (86 puncte), la polul opus – Siria, Sudanul de Sud și Somalia, respectiv, cu un scor de 13, 12 și 9 puncte [10].

Lipsa de progrese reale în lupta contra corupției în majoritatea țărilor este dezamăgitoare și are efecte negative profunde asupra cetățenilor din întreaga lume”, a declarat Patricia Moreira, director general al Transparency International. „Pentru a avea șansa de a contracara corupția și a îmbunătăți viața oamenilor, trebuie de abordat relația dintre politică și *banii mari*. Interesele tuturor cetățenilor trebuie să fie reprezentate în procesul decizional”. Țările cu procese consultative mai ample și transparente au o medie a IPC de 61 puncte, și dimpotrivă, în țările în care nu există sau sunt puține consultări scorul mediu al indicelui este de doar 32 puncte [11]. Credem că afirmațiile de mai sus caracterizează pe deplin situația din Republica Moldova.

Pentru a implementa viziunea strategică la capitolul „Justiție: responsabilă și incoruptibilă”, autorii raportului de evaluare intermediară conchid că este necesară corelarea obiectivelor specifice, indicatorilor de monitorizare și a viziunii, ținându-se cont de toate părțile vizate de sectorul justiției. Totodată, este necesară și asigurarea durabilității financiare și asigurării unei sinergii dintre Strategia Națională de Dezvoltare, strategiile sectoriale și programele bugetare, astfel încât să existe o corelare directă între ceea ce se planifică și ceea ce este realizat în condițiile bugetare prognozate.

Totodată, experții susțin că „nu poți să ai o justiție rapidă și foarte calitativă. Dacă vrem să avem calitate, trebuie să dăm șansă judecătorilor să ne dea calitate” [12]. Cu puțini judecători și mulți procurori, în Republica Moldova justiția se face cu viteză

impresionantă, însă de calitate contestabilă. La această concluzie au ajuns experții Centrului de Resurse Juridice din Moldova, care au făcut o analiză comparată a actului justiției din țara noastră și din 45 de țări membre ale Consiliului Europei. Datele prezentate în studiu arată că în Republica Moldova la 100 de mii de locuitori revin în medie 14 judecători, în timp ce în țările membre ale Consiliului Europei acest raport este de 21 de judecători. În același timp, numărul cauzelor examinate de judecătorii moldoveni este cu cel puțin 30 la sută mai mic decât media țărilor membre ale Consiliului Europei, se menționează în document.

În așa fel, consolidarea sectorului justiției rămâne una din prioritățile statului, fiind necesară continuarea eforturilor pentru sporirea independenței, imparțialității și calității actului justiției, îmbunătățirea competenței profesioniștilor din domeniu, integrității și eficienței întregului sector. Pentru realizarea unor obiective și a unor acțiuni reale, necesare și cu efect durabil, se impune elaborarea unui instrument de politici în care să fie abordate problemele existente în sistemul justiției, definite căile de soluționare a problemelor respective și evaluat impactul așteptat asupra societății, constată experții CRJM.

Ritmul descurajant al progreselor în domeniul justiției, precum și în alte domenii de activitate, afectează considerabil viața cetățenilor și au un impact direct asupra așteptărilor, aspirațiilor moldovenilor. Pentru circa o jumătate de populație, speranțele la o viață mai bună sunt legate de apropierea țării noastre de spațiul comunitar și aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană (vezi Tabelul 6).

Tabelul 6. Dinamica răspunsurilor la întrebarea: „Dacă duminică viitoare ar avea loc un referendum cu privire la aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană, Dvs. ați vota pentru sau contra”?

Opțiunea	Nov. 2011	Nov. 2013	Nov. 2015	Nov. 2017	Ian. 2019	Febr. 2021	2021/2011
Vota pentru	47%	48%	45%	47%	47%	49%	+2%
Vota contra	25%	34%	33%	28%	26%	23%	-2%
Nu aș participa	8%	7%	6%	9%	7%	7%	-1%
Nu știu, nu m-am decis	20%	11%	16%	16%	19%	21%	+1%

Sursa: Barometrul de Opinie Publică (perioada 2011-2021).

Astfel, din analiza de mai sus rezultă că pentru o justiție calitativă, pentru sporirea încrederii în instituțiile statului și susținerii masive a parcursului european al Republicii Moldova sunt necesare eforturi susținute și cu impact concret în diverse domenii ale vieții care să fie percepute și apreciate pozitiv de către cetățeni, iar pentru aceasta este nevoie de o politică coerentă și clară a statului, de o guvernare responsabilă. Or, vectorul european trebuie să devină o prioritate a statului nu numai în politica externă, dar și în cea internă.

La fel, sunt necesare eforturi conjugate și din partea actorilor politici, unii dintre aceștia fiind și astăzi promotori activi ai aderării Republicii Moldova la

Uniunea Vamală, chiar dacă sunt conștienți de faptul că datorită semnării Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană țara noastră are cu mult mai multe avantaje. De remarcat în acest context, că semnarea Acordului de Parteneriat și Cooperare (1994), a Planului de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova (2005), a Acordului de Liber Schimb, Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC sau DCFTA) cu UE au adus doar beneficii: creșterea suplimentară a PIB-ului Moldovei de până la 5,4%, liberalizarea regimului de vize (2014), care a facilitat până în prezent accesul a circa 2,3 milioane de cetățeni moldoveni în țările membre ale Uniunii Europene, majoritatea obiectelor de infrastructură socială care în ultimii ani erau într-o stare deplorabilă au fost și sunt finanțate din fonduri europene, iar exportul de produse și mărfuri pe piața europeană actualmente depășește cifra de 2/3 sau circa 67 la sută din volumul total al exporturilor.

Formarea, consolidarea și perpetuarea unui euroscepticism vădit și de durată de către unii reprezentanți ai formațiunilor politice aflate chiar și în prezent la guvernare în scopul menținerii unui segment impunător de electorat cu ajutorul căruia să acceadă în Legislativ contribuie în mod substanțial la dispersarea societății. Din aceste considerente și viitorul Republicii Moldova nu are o certitudine de dezvoltare, oscilând permanent între Est și Vest, fără a ne preocupa, în speță clasa politică, de creșterea nivelului de trai și calității vieții cetățenilor, care de mai bine de un sfert de secol suntem cotați ca cea mai săracă țară din Europa la acest indicator. În consecință, avem un exod masiv al populației, în special al forței economice active, al potențialului uman și intelectual.

Așadar, pentru a schimba situația în bine este nevoie de o multă implicare a instituțiilor staului, a cetățenilor. Sunt necesare reforme veritabile și eficiente în toate domeniile vieții, iar reformarea justiției, care actualmente este unul dintre pilonii fragili ai societății din Republica Moldova demult trebuia să devină o prioritate a statului. De menționat în context că în vederea îmbunătățirii stării din justiție, Ministerul de profil a venit cu o nouă Strategie pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2023 [13]. Strategia acordă prioritate unor astfel de direcții strategice ca independența, responsabilitatea și integritatea actorilor din sectorul justiției, precum și calitatea, transparența și eficiența actului de justiție. Important este ca toate acestea să fie realizate în practică, să fie percepute de cetățeni, și nu doar niște angajamente pe hârtie ca până în prezent. Or, justiția este datoare, obligată să fie în interesul cetățenilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Strategia Națională de Dezvoltare: 7 soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei. particip.gov.md/public/files/Moldova_2020_ENG1.pdf/
2. Raport elaborat de Banca Mondială în colaborare cu Fondul pentru buna guvernare al Marii Britanii „Republica Moldova. Îmbunătățirea accesului la justiție: De la resurse spre rezultate”. O analiză instituțională și a cheltuielilor publice în sectorul justiției, 2018, p.21.

3. Gribincea Vladislav, Virschi Victoria. Justiția din Republica Moldova în cifre – o privire comparativă. Document analitic. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), octombrie 2019, p.6.
4. Planul de Acțiuni UE-Moldova. Dialogul politic și reformele. Democrația și supremația legii. Publicat: 30-12-2006 în Tratatul Internațional, Nr. 38, art. 402.
5. Raport de evaluare intermediară a Strategiei Naționale de Dezvoltare (SND) „Moldova 2020”. raport_evaluare_md 2020_rom.pdf p.98.
6. <https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/12/CRJM-Perceptia-judecatorilor-procurorilor-si-avocatilor-2020-web.pdf>.
7. Sumar-Forum-Justiție-Anticorupție-Ro.pdf
8. Norris Pippa. The Growth of Critical Citizens? New York: Oxford, University Press, 1999.
9. Tags: CEDOJustitierepublica moldova cedo
10. Gribincea Vladislav, Golnice Daniel, Popșoi Ecaterina. Notă analitică, 31 ianuarie 2020 Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în anul 2019. <https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/01/Nota-analitica-CtEDO-2019.pdf>
11. http://www.transparency.md/2020/01/23/transparency-international-lanseaza-indicele-perceptiei-coruptiei-2019/#_ftn1
12. Gribincea Vladislav, Virschi Victoria. Op. cit., p.9.
13. <http://www.justice.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=149>
14. http://www.justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/srsj_pa_srsj/SRSJen.pdf
15. Barometrul de Opinie Publică, perioada 2011-2021.